

POŚLEDZ (19) *av*

pośledz (16), **poszledz** (3), **[pośledź]**; *poszledz KochWr, SarnStat* (2).

o oraz e jasne.

comp i sup (11+4) -pośledzėj, **[pośledzj]**; -ėj (3), -(e)j (11). *sup* naposzedzėj (2) *KochWr, WitosłLut*, napośledz (2) *Leop.*

[Składnia comp: pośledzej niżeli kto; składnia sup: napośledzej kogo (G pl).]

Sł stp: pośledziej, napośledziej, napośledź, Cn s.v. pošlad, Linde także XVIII w.

1. *Później [forma comp jest równoznaczna z formą posit]; posterius Mącz, Modrz, Cn* (17) : *ZapWar* 1558 nr 2686; Pierwey przez P. Chrištułá y przez Apoftoły pošiana iełt prawdá: á potym nieprzyaciel Dyabeł násiał kákolu kłámítwá y kácerłtwá (*marg*) Kácerłtwá pośledz powftawáią. (-) *WujNT* 57, *Zzzzzv*; tákowy **[szlachcic]** pozwány/ o ono vbicie **[innego szlachcica]** powinien będzie piérwéy odpowiedáć/ ná pozew vbitégo pośledzėj wydány *SarnStat* 1158, 113; **[tak iż áczkolwiek [Chrystus] fię pośledzey národził niżeli Ian/ á wždy iednák przed Ianem był. PiotrGonSyn C8; *fwą ciężkością popycha [manna] ná doł wżelką karmiá ktorá w żywot ludzje kłáda/ á to gdy pośledz bywa iedżiona. Cresc* 1571 186; **[Królowa]** vkaże mu líft/ ktory od Kálwiná miáłá pośledzey przez tego Komorniká ktorego tám byłá pošlálá *BolHist* F6; *Aż do tego dnia bez tey náuki wálfzey swiát był chrześciánłkim. A wy lepak z tego fámege żeście pośledź przyźli/ á żeście tak nierychło náftáli/ pokázuiecie fie być Heretykami WujPosN* 1584 620; *Pośledz/ Postremo. Volck* Sss3; *ZbyłDroga D*].**

pośledzej czym [= o ile później] (1): *Kmiećie ktorzy przęłłá grodzá dla łzkody/ á ktory dniem pośledzey ony przęłłá rozmierzone zágorodzi/ ma byđż karan GostGosp* 112.

[pośledz za kim: *gdyż on łam iełt Pan á Bog prawdziwy/ y przyźedł zá Ianem pošledz/ ktory był od wiekow przed nim GilPos* 248.]

[pośledz po kim: *Acz chcá mieć też tu drudzy/ żeby dopiero Cefarz Grecki Michał Curoplates zá ieden vpominek piłmo to Bulgarom pošlál: coby dobrze pośledz po Hieronimie ś. y Cyrylle byđż muśiáło. BielKron* 1597 13 (*Linde*).]

W przeciwstawieniach: »pośledz(ej) ... naprzod (2), pirwey (2), **[przed, wprzod]**« (4): *GlabGad* E2v; *Hystorologia, Hysteron, proteron figura est, cum id quod prius est, posterius dicitur, Gdy to co przednieyżego yełt/ pośledzey mowiewy [!]/ á záś co poślednieyżego yełt/ náprzód mowiewy. Mącz* 161b; *áza ten ktorego pirwey ná złem vczynku záłtano więcey będzie vsłáchcon/ niż ten ktory pośledzey? ModrzBaz* 61, 60v; **[A tu hnedze nieumiejętność pokazali, iż piérwyj sami ówdzie i ówdzie od modlitwy wstawali, niżli my, a niektórzy zasię pośledzjy AktaSynod I 192; *Tu dwie rzeczi łłiłłimi rozne/ ófobne/ i swietne/ iedná iełt o zacności wprzod/ o bitności pošlec. FarnZnaj* 126 (*Linde*); *GilPos* 248].**

[Połączenie: »pośledz a po **[czym]**«: áby [...] pošledz á potych łmyłlech [...] łwoy vrząd **[ięzyk]** łprawował/ á nie pirwey *ErazmJęzyk* C2.]

[Wyrażenie: »dobrze pośledz« = *znacznie później:* *Znowu tedy Krol w Kole ná dzień S. Iákubá á w Korczynie ná dzień S. Wáwrzyńcá dobrze pošledz/ áby fie znimi Wielcy Polacy mogli znieść/ Seymiki pošłánowił. BielKron* 1597 444 (*Linde*), 13 (*Linde*).]

Szereg: »przedzej abo pośledzej« (1): A żaden rzec nie może Pánu łwemu/ przecz on ták rownie káżdemu/ w tey winnicy łwoiey prácuicemu/ iednąką zapłatę zołtáwowác raczy/ nic przed łię nie biorąc/ ni zacności łtanow/ áni też czálów/ chociaź ktho przedzej/ ábo chociaź pośledzey vda łie do tey łwiętey winnice Páná łwoiego *RejPos* 58v.

a. *Na końcu, jako ostatni; novissime Vulg* [zwykle *sup*, *posit* (1)] (4) : *RejJóz* M3v; Albo kiedy [słońce] pod ziemię biegł koła toczy/ Z iey głowy [tj. ze szczytu góry] napośledzey łpułzcza łwoie oczy *WitosłLut* A3; [A w łzech napośledzyi vmárła i niewiáłta *MurzNT Luc* 20/32 (*Linde*); *PiotrGonSyn* M5v].

napośledz po kim (pl) (2): Tymże łpołobem [umarł] y wtory [brat] y trzeci áż do łiodme⁸⁰. A nápołledz po w ły łtkich oná też niewiáłtá vmárłá. *Leop Matth* 22/27; A nápołledz po w ły łtkich [Jezus] wkazał łie theż y mnie *Leop* 1.*Cor* 15/8.

b. *Za późno* (3) : Kmiecie łimie ná robotę do dnia wychodzić máią; á Vrzędnik y Włodarz ma tego doyrzec: ktory pośledzey przyiedzie/ łkarác/ y do domu po w ły łtkich pułcić. *GostGosp* 44, 44, 76.

2. *sup* *Ostatnio, niedawnych czasów* (1) :

Połączenie: »napośledzej teraz« (1): to przypomnię/ że łie iuż máło nie w ły łtki krółetwá obelzły tą niezgodą o wiárę/ y rzadkie któreby iákiéy znácznéy klęłki nie wzięło. Napołzedzey teraz Fráncia/ á po niéy Niderlánd *KochWr* 39.

3. *Wyrażenie*: »pośledzej przeszły« = *ostatni, licząc wstecz od chwili mówienia o tym* (1) : racysz WKM powinowactwo swe krolewskie rozpomnieć, na ktoreś się nam zdawna obwiázawszy Panem Bogiem poświadczył [...] i z tego pośledzej przeszłego miłosciwie uiścił, żeś WKM na ten czas juź minęły sejm złożyć miał a na niem to powinowactwo swe krolewskie wypelnić. *Diar* 21.

Synonimy: **1.** *pozno*; **2.** *ostatnie*.

Cf [**POŚLEDZI**]